

EHDOTUS VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI TUOTANTOKANIINIEN HYVINVOINNISTA

1. Tausta

Suomessa on noin 10-15 tilaa, jotka tuottavat kaninlihaa myyntiin. Suurin osa lihasta myydään suoraan kuluttajille. Lisäksi osa tiloista myy kaninlihaa myös ravintoloihin tai kauppoihin. Lihantuotannon sivutuotteena tulee myyntiin kanintaljoja sekä kuivattuja kypäliä ja häntiä lemmikkieläinmarkkinoille. Ammattituottajien lisäksi Suomessa on myös tuotantokanien omatarvekasvattajia arviolta muutamia satoja.

Suomessa ammatillisella kanitilalla emokaneja on tyypillisesti noin kaksikymmentä ja siitosuroksia viisi. Teuraaksi kasvatetaan keskimäärin 200 lihakania vuodessa ja vain kaikkein suurimmat tilat yltyvät 500 teuraskanin vuosituotokseen. Monilla kanitiloilla on pihapiirissään elintarvikehuoneisto teurastustoimintaa varten. Myös omatarvekasvattajat teurastavat kaninsa pääasiassa itse.

Maailmalla kaneja kasvatetaan lihaksi sekä laajamittaisesti että pienimuotoisena kotitarvekasvatuksena. Kiina on maailman suurin kaninlihantuottaja. Euroopan unionin alueella kasvatetaan vuosittain noin 180 miljoonaa kania lihantuotantoon. Suurimmat tuotantomaat Euroopassa ovat Espanja, Italia, Ranska, Portugali ja Unkari.

Villantuotantoon käytettävät kanit ovat tavallisimmin angorakaneja, jotka on jalostettu tuottamaan pitkää ja hienolaatuista karvaa. Yli 90 % maailmassa tuotetusta angoravillasta on peräisin Kiinasta. Euroopassa angoravillan tuotantoa on mm. Ranskassa ja joissain itäisen Euroopan maissa. Suomessa angoravillan tuotanto on pienimuotoista.

Tuotantokanien pidolle ei ole aiemmin säädetty yksityiskohtaisia vaatimuksia. Tuotantokanien pitoon on sovellettu eläinten hyvinvoinnista annetun lain (693/2023, jäljempänä eläinten hyvinvointilaki) yleisiä vaatimuksia eläinten hoidolle, kohtelulle ja käsittelylle. Laissa eläinten kuljetuksesta (1429/2006) ja neuvoston eläinkuljetusasetuksessa (EY) N:o 1/2005 säädetään eläinten kuljetuksesta. Kanien teurastuksesta säädetään puolestaan neuvoston lopetusasetuksessa (EY) N:o 1099/2009.

2. Asetuksenantovaltuudet

Eläinten hyvinvointilain 12 §:ssä säädetään eläinten kohtelun yleisistä vaatimuksista. Pykälän mukaan eläintä on kohdeltava rauhallisesti. Eläimen käsittelyssä ja koulutuksessa on pyrittävä käyttämään hyväksi sen lajityypillistä käyttäytymistä. Eläin on totutettava käsittelyyn ja pito-olosuhteisiin, jos se on pidettävän eläinlajin ja eläinten pitomuodon kannalta tarkoituksenmukaista. Jos eläin ei ole tottunut käsittelyyn, tämä on otettava huomioon eläintä käsiteltäessä. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä eläinten käsittelystä sekä käsittelyyn ja pito-olosuhteisiin totuttamisesta.

Hyvinvointilain 13 §:ssä säädetään eläinten kielletystä kohtelusta. Pykälän mukaan eläintä ei saa käsitellä tai kouluttaa kovakouraisesti tai muuten sillä tavalla, että sille aiheutetaan tarpeetonta kipua tai kärsimystä. Eläintä ei saa sitoa tarpeetonta kipua tai kärsimystä tuottavalla tavalla. Eläintä ei saa rasittaa liikaa eikä pitää kohtuuttoman ankarassa kurissa. Eläimen koulutuksessa ja käytössä on otettava huomioon eläimen osaamistaso ja suorituskyky. Eläintä ei saa pakottaa yrittämään luonnollisten kykyjensä tai voimiensa ylittämistä. Eläintä ei saa tarpeettomasti vahingoittaa eikä sitä saa värjätä ulkonäön muuttamiseksi. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, mitä on pidettävä eläinten kovakouraisena käsittelynä tai koulutuksena, liikana rasittamisena, kohtuuttoman ankarana kurissa pitämisenä tai eläimen tarpeettomana vahingoittamisena.

Hyvinvointilain 15 §:ssä säädetään eläimille tehtävistä toimenpiteistä. Pykälän 1 momentin mukaan leikkaus tai muu kipua tai kärsimystä aiheuttava toimenpide saadaan tehdä eläimelle vain, jos se on eläimen hyvinvoinnin kannalta perusteltua. Pykälän 2 momentissa säädetään tähän pääsääntöön liittyvistä poikkeuksista eli toimenpiteistä, joita eläimille saadaan tehdä, vaikka ne eivät ole tarpeen kyseisen eläinlajin hyvinvoinnin kannalta. Sallittuja toimenpiteitä olisivat siis mm. eläimen merkitseminen lyhytaikaista ja vähäistä kipua aiheuttavalla menetelmällä, veri- ja kudospöytien ottaminen, eläimen kastraatio ja sterilisaatio, sellainen leikkaus ja muu kipua tai kärsimystä aiheuttava toimenpide, joka on tarpeen eläinten käsiteltävyyden parantamiseksi, ihmisten tai muiden eläinten terveyden tai turvallisuuden varmistamiseksi, eläimen jalostusarvon määrittämiseksi tai muun vastaavan eläinten pitoon liittyvän välttämättömän syyn takia sekä eläinten keinosiemennys ja muiden keinolliseen lisäämiseen sekä lisääntymisterveyteen liittyvien toimenpiteiden tekeminen.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset 2 momentissa tarkoitetuista toimenpiteistä, jotka ovat tarpeen eläinten käsiteltävyyden parantamiseksi, ihmisten tai muiden eläinten terveyden tai turvallisuuden varmistamiseksi, eläimen jalostusarvon määrittämiseksi tai muun vastaavan eläinten pitoon liittyvän välttämättömän syyn takia. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset myös 2 momentissa tarkoitetuista eläinten keinosiemennyksestä ja keinolliseen lisäämiseen sekä lisääntymisterveyteen liittyvistä toimenpiteistä. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 2 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden tekemisessä ja eläinten keinosiemennyksessä käytettävistä menetelmistä. Edelleen valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä eläimen ulkonäön muuttamiseen tähtäävistä ja muista kielletyistä toimenpiteistä.

Hyvinvointilain 17 §:ssä säädetään eläinten hoitoon ja käsittelyyn tarkoitetuista välineistä, laitteista ja aineista. Pykälän mukaan välineiden, laitteiden ja aineiden tulee olla tarkoitukseensa sopivia, eivätkä ne saa aiheuttaa eläimelle tarpeetonta kipua, kärsimystä tai vahingon vaaraa. Eläimille ei saa antaa aineita, jotka ovat vaarallisia eläinten hyvinvoinnille, ellei kyse ole eläimen eläinlääketieteellisestä hoidosta, lopetuksesta tai muualla lainsäädännössä erikseen sallitusta käsittelystä. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä eri eläinlajien hoitoon, käsittelyyn ja lopetukseen tarkoitetuille välineille, laitteille ja aineille asetettavista vaatimuksista.

Hyvinvointilain 18 §:ssä säädetään kielletyistä välineistä ja laitteista. Pykälän mukaan eläinten hoitoon ja käsittelyyn tarkoitettuja kiellettyjä välineitä tai laitteita ovat mm. piikki- ja muut vastaavat eläimelle kipua aiheuttavat ohjaus- ja hallintavälineet sekä sähköpannat ja muut eläimeen kiinnitettävät ja eläimelle sähköiskun antavat laitteet. Myös muut eläimen hoitoon, käsittelyyn, kiinnittämiseen, kuljettamiseen, tainnuttamiseen tai lopettamiseen tarkoitettuja välineitä ja laitteita, joiden käyttö ilmeisesti aiheuttaa eläimelle tarpeetonta kipua, kärsimystä tai vahingon vaaraa ovat kiellettyjä. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, mitä edellä tarkoitettuja välineitä tai laitteita voidaan pitää sellaisina, että niiden käyttö ilmeisesti aiheuttaa eläimille tarpeetonta kipua, kärsimystä tai vahingon vaaraa.

Hyvinvointilain 20 §:ssä säädetään hoidon yleisistä vaatimuksista. Pykälän mukaan eläimiä on hoidettava siten, että niillä on mahdollisuus toteuttaa liikkumiseen, leikkiin, lepoon, keuhonhoitoon, syömiseen, ravinnon etsintään ja ympäristön tutkimiseen sekä sosiaalisiin suhteisiin liittyviä olennaisia käyttäytymistarpeitaan. Hoidossa olevan eläimen yleisestä hyvinvoinnista sekä puhtaudesta ja muusta sen tarvitsemasta keuhonhoidosta on huolehdittava. Eläimen hoidossa on huolehdittava myös asianmukaisista toimista sairauksien ja eläinten vahingoittumisen ennalta ehkäisemiseksi.

Edelleen 20 §:ssä säädetään, että mikäli eläimiä pidetään ryhmässä, ryhmän kokoonpanossa on otettava huomioon eläinten sosiaaliset suhteet, ikä, sukupuoli ja koko. Jos eläimet suhtautuvat vihamielisesti toisiinsa tai voivat muusta syystä vahingoittaa toisiaan, ne on pidettävä erillään toisistaan tai niillä on oltava mahdollisuus paeta ja piiloutua muilta eläimiltä. Eläinryhmiä yhdistettäessä ja tuotaessa uusia eläimiä ryhmään erityistä huomiota on kiinnitettävä sosiaalisten

suhteiden uudelleenmuodostumisesta mahdollisesti aiheutuviin ongelmiin. Hoidossa olevan eläimen liikunnantarpeen tyydyttämisestä on huolehdittava. Eläimellä on oltava mahdollisuus riittävään lepoon. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä eläinten olennaisten käyttäytymistarpeiden tyydyttämisestä ja muista eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi tarvittavista hoitotoimista sekä eläinten ryhmässä pidosta.

Hyvinvointilain 21 §:ssä säädetään ruokinnasta ja juotosta. Pykälän mukaan hoidossa olevien eläinten ruokinnassa ja juotossa on otettava huomioon eläimen fysiologiset tarpeet ja varmistettava, että eläin saa sopivassa määrin hyvälaatuista ravintoa ja vettä tai muuta juotavaa. Ravinnon ja juotavan koostumuksen ja tarjoamistavan on vastattava eläimen fysiologisia tarpeita ja olennaisia käyttäytymistarpeita.

Pykälän 2 momentissa säädetään, että pysyvässä pitopaikassa on oltava jatkuvasti vettä eläimen saatavilla. Jatkuvasti saatavilla olevaa vettä ei kuitenkaan edellytetä mm. vastasyntyneelle eläimelle tai silloin, kun poikkeuksellisen vaikeat sääolosuhteet estävät sulan veden jatkuvan saatavilla pidon. Jatkuvasti saatavilla olevaa vettä ei myöskään edellytetä sellaisissa eläinten pysyvissä pitopaikoissa, joissa sulan veden jatkuva saatavilla pito on kohtuuttoman vaikea järjestää eläinten pitomuodosta ja sääolosuhteista johtuvista syistä. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hoidossa olevien eläinten ruokinnasta ja juotosta. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä myös niistä 2 momentissa tarkoitetuista pysyvistä pitopaikoista, joissa sulan veden jatkuva saatavilla pito on kohtuuttoman vaikea järjestää eläinten pitomuodosta ja sääolosuhteista johtuvista syistä.

Hyvinvointilain 33 §:ssä säädetään pitopaikan yleisistä vaatimuksista. Pykälän mukaan eläimen on voitava pitopaikassaan seistä ja levätä luonnollisessa asennossa sekä vaihtaa asentoaan vaikeuksitta. Samassa pitopaikassa pidettävillä eläimillä on oltava mahdollisuus yhtäaikaiseen lepoon. Pitopaikassa on voitava ylläpitää eläimen hyvinvoinnin kannalta riittävää puhtautta ja hygieniää. Pitopaikassa oleva eläin on voitava tarkastaa ja sitä on voitava hoitaa vaikeuksitta. Eläintä saadaan pitää sen kuljetukseen tarkoitetussa laatikossa, häkissä tai muussa vastaavassa pienikokoisessa säilytystilassa vain, jos eläimen kuljettaminen, sairaus tai muu tilapäinen ja hyväksyttävä syy sitä edellyttää. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä pitopaikan koosta, materiaaleista, rakenteista ja muista ominaisuuksista. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä myös edellä tarkoitettusta muusta tilapäisestä ja hyväksyttävästä syystä, joka oikeuttaa eläimen pitämisen sen kuljetukseen tarkoitetussa laatikossa, häkissä tai muussa vastaavassa pienikokoisessa säilytystilassa.

Hyvinvointilain 35 §:ssä säädetään pitopaikan olosuhteista. Pykälän mukaan pitopaikan lämpötilan, ilman- tai vedenlaadun ja muiden ympäristöolosuhteiden on oltava siellä pidettävälle eläimelle sopivia. Ulkona pidettävällä eläimellä on oltava riittävä suoja epäsuotuisia sääoloja vastaan tai eläin on voitava tarvittaessa ottaa sisätilaan. Pitopaikassa ei saa esiintyä jatkuvaa eläintä häiritsevää tai sille haittaa aiheuttavaa melua. Pitopaikan valaistuksen tulee olla sellainen, että se on sopiva eläimen fysiologisten tarpeiden ja olennaisten käyttäytymistarpeiden tyydyttämiseen ja että eläin voidaan tarkastaa ja sitä voidaan hoitaa asianmukaisesti. Jos eläinten hyvinvointi on riippuvainen koneellisesta ilmanvaihtojärjestelmästä, laitteistossa on oltava hälytysjärjestelmä, joka antaa hälytyksen toimintahäiriön sattuessa. Hälytysjärjestelmän toimivuus on testattava säännöllisesti. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä pitopaikan olosuhteista sekä ulkona pidettävien eläinten suojaamisesta epäsuotuisia sääoloja vastaan.

Hyvinvointilain 37 §:ssä säädetään pysyvän pitopaikan yleisistä vaatimuksista. Pykälän mukaan eläimen pysyvän pitopaikan on oltava riittävän tilava sekä muutoinkin rakenteiltaan ja varusteiltaan sopiva eläimen fysiologisten tarpeiden sekä niiden olennaisten käyttäytymistarpeiden tyydyttämiseen, jotka liittyvät liikkumiseen, leikkiin, lepoon, kehonhuoltoon, syömiseen, ravinnon etsintään ja ympäristön tutkimiseen sekä sosiaalisiin suhteisiin. Eläintä ei saa pitää jatkuvasti paikalleen kytkettynä eikä sen liikkumista saa jatkuvasti rajoittaa eläimen kääntymisen estävillä rakenteilla. Ryhmässä pidettävän eläimen on voitava väistää toista eläintä. Pitopaikan ruokinta- ja

juottolaitteet on suunniteltava, rakennettava ja sijoitettava siten, että eläinten välisestä kilpailusta aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa eläinten hyvinvoinnille. Eläimellä on oltava käytettävissä sopiva lepopaikka. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä pysyvän pitopaikan koolle, rakenteille, varusteille ja laitteille asetettavista vaatimuksista.

3. Asetuksen valmistelu

Asetus on valmisteltu virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä.

Asetusehdotuksesta on pyydetty lausunto...

4. Asetuksen pääasiallinen sisältö

Asetuksessa säädettäisiin tuotantokanien hyvinvointia, kasvatusta, käsittelyä, hoitoa ja pitopaikkaa koskevista vaatimuksista.

5. Pykäläkohtaiset perustelut

1 § Soveltamisala

Ehdotusta sovellettaisiin tuotantokaniineihin eli kaikkiin kaneihin, joita pidetään siitoseläimenä, lihan, turkisten, villan tai muussa tuotantotarkoituksessa.

2 § Määritelmät

Pykälä sisältäisi keskeiset ehdotuksen sisältämät määritelmät.

3 § Kanin käsittely ja hoito

Pykälässä säädettäisiin kanin käsittelystä ja hoidosta. Kani on saaliseläin, joka voi stressaantua kiinniotosta ja käsittelystä. Tämän vuoksi kani tulisi ottaa kiinni ja siirtää rauhallisesti ja käsittelytilanteissa tulisi välttää tarpeetonta melua. Poikimisaikana emokani on erityisen stressiherkässä tilassa. Mikä hyvänsä suurempi muutos elinympäristössä voi saada emon hermostumaan niin, että poikimiseen tulee ongelmia. Emokanin tarpeetonta kiinniottamista ja käsittelyä sekä kaikenlaista tarpeetonta häirintää olisikin vältettävä emokanin tiineyden loppuvaiheessa ja heti synnytyksen jälkeen. Siitoskanit olisi totutettava käsittelyyn ja ihmisten läheisyyteen poikasesta lähtien, jotta käsitteleminen ja hoitaminen olisi kaneille myöhemmin mahdollisimman stressitöntä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että kania ei saa nostaa korvista eikä jaloista, koska tämä aiheuttaa kanille kipua. Kania ei tulisi nostaa myöskään mahasta, koska tällöin paino jakaantuu vain yhteen kohtaan. Paras tapa nostaa kani on laittaa toinen käsi kanin rintakehän alle etujalkojen väliin ja tukea toisella kädellä kanin takaosaa ja takajalkoja omaa vartaloaan vasten. Näin kanin pitkä keho on tuettuna ja varmistetaan, ettei kani ala rimpuilla ja vahingoita selkäänsä.

Edelleen 2 momentissa säädettäisiin, että kania ei saa pitää paikalleen kytkettynä eikä sitoa rakenteisiin. Kania ei saa sitoa edes väliaikaisesti, esimerkiksi raajoistaan kiinni villankerinnän ajaksi. Kania ei saa pitää selällään kuin väliaikaisesti hoitotoimenpiteen, kuten lääkitsemisen aikana. Kanin laittaminen selälleen eli ns. transsiin voi aiheuttaa kanille äärimmäistä stressiä, vaikka se näennäisesti käyttäytyykin rauhallisesti.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin kanien kynsien leikkuusta. Luonnossa kanin kynnet kuluvat luonnollisesti kaivamisen ja liikkumisen seurauksena. Tuotantokanilla ei useinkaan ole mahdollisuutta kaivaa riittävästi, joten kanin kynnet voivat kasvaa liian pitkiksi ja haitata kanin liikkumista sekä aiheuttaa kipua. Kanin kynnet tuleekin tarvittaessa leikata tarkoitukseen sopivilla ja

riittävän terävillä leikkureilla tai kynsitrimmerillä. Kynsistä kannattaa leikata vain terävä kärki pois kynnen ytimeen osumisen välttämiseksi. Myös sisä- ja ulkoloisten hädöstä on tarvittaessa huolehdittava.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin villantuotantoon käytettävien kaniin kerinnästä. Villantuotantoon käytettävän kanin karva on tiheää ja nopeakasvuista. Karvan takkuuntumisen tai huopumisen välttämiseksi kani on kerittävä riittävän usein, mutta vähintään kolmen kuukauden välein. Useimmat angorakanirodut vaihtavat karvansa syklissä n. 3-4 kuukauden välein ja tällöin niiltä irtoaa luonnollisesti karvoja pieninä tukkoina. Kaikki karvat eivät kuitenkaan vaihdu samanaikaisesti, vaan vaiheittain. Tämän vuoksi kania ei saa keritä karvaa tai villaa nyppimällä, koska tämä voi aiheuttaa kanille voimakasta kipua.

Kanin villa tulee keritä saksilla tai karvojen leikkaukseen soveltuvalla leikkurilla. Kerintään käytettävien saksien tulee olla riittävän terävät ja karvaleikkurin terän riittävän terävä ja tiheä, jotta karvanleikkaus ei aiheuta eläimelle kipua tai vaaraa vahingoittumisesta. Kania ei saa kytkeä raajoistaan kiinni villankerinnän ajaksi, koska tämä voi aiheuttaa kanille voimakasta stressiä. Kani voi myös yrittää vapautua rimpuilemalla ja samalla vahingoittaa itseään. Juuri kerityn kanin lämpimänä pysymisestä on huolehdittava. Vastakeritty kani on pidettävä riittävän lämpimässä tilassa, kanin pitopaikkaan on asennettava lisälämmönlähde tai kanille on jätettävä lyhyt villakerros päälle.

4 § Kanien ryhmäkasvatus ja sosiaaliset suhteet

Pykälässä säädettäisiin kanin mahdollisuudesta sosiaaliseen kanssakäymiseen lajitovereidensa kanssa. Kani on yhdyskuntaeläin, joka luonnossa asuu useiden yksilöiden muodostamassa yhdyskunnassa. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että kaikilla kaneilla tulee olla kuulo- ja näköyhteys eläinsuojassa tapahtuvaan toimintaan sekä muihin kaneihin. Kaneja on myös pidettävä niin, että ne eivät voi vahingoittaa toisiaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että nuoret kanit tulee vieroituksen jälkeen kasvattaa pienissä ryhmissä. Nuoret kanit leikkivät ja juokselevat mielellään toistensa kanssa ja lajitoverien seura on niille tärkeää normaalin kehityksen kannalta. Hyvä ryhmäkoko on n. 7-10 kania. Saman poikueen yksilöt kannattaa mahdollisuuksien mukaan kasvattaa yhdessä. Nuoret kanit tulee kuitenkin jaotella sukupuolen mukaan eri ryhmiin riittävän aikaisin ennen sukukypsyyden saavuttamista. Etenkin pienet kanirodut saavuttavat sukukypsyyden aikaisin ja naaraat kypsyvät tavallisesti uroksia nopeammin. Sukupuolen mukaan jaottelu tulee tehdä viimeistään 12 viikon ikäisille kaneille.

Edelleen 2 momentissa säädettäisiin, että lisääntymiskykyistä urosta ja naarasta ei saa pitää jatkuvasti yhdessä hallitsemattoman lisääntymisen välttämiseksi. Kani on erittäin tehokas lisääntyjä ja naaraskani voi tulla uudestaan tiineeksi heti synnyttyään. Mikäli lisääntymiskykyistä urosta ja naarasta pidettäisiin jatkuvasti yhdessä, on riskinä, että naaras olisi jatkuvasti tiineenä tai imettäisi. Liian tiheä lisääntyminen rasittaa emokania ja voi olla haitallista emon hyvinvoinnille. Naaraan tiineyttämiseen ja kaninpoikasien vieroittamiseen liittyvistä asioista säädettäisiin tarkemmin 7 §:ssä.

Pykälän 3 ja 4 momenteissa säädettäisiin aikuisten siitoskanien pitämisestä sekä erillään kasvatettujen kaniin ja kaniryhmien yhdistämisestä. Luonnossa kaniyhdykskunnalla on oma reviirinsä, joka voi olla useamman neliökilometrin laajuinen. Kanilla on vahva reviirikäyttäytyminen ja se puolustaa reviiriään. Näin ollen aikuisia siitosuroksia ei tule pitää yhdessä, koska ne voivat tapella ja vahingoittaa toisiaan pahastikin. Lisääntymisvaiheessa myös naarailta voi esiintyä vihamielistä käyttäytymistä ja luonnossa emokanit voivatkin puolustaa etenkin pesäkoloaan. Tämän vuoksi tiineet naaraskanit tulee ottaa erilleen ennen synnytystä ja pitää poikueensa kanssa erillään muista kaneista poikasten vieroitukseen asti, ellei tilalla ole käytössä ryhmäpoikimismenetelmää.

Vieroituksen jälkeen emokaneja voi yrittää palauttaa takaisin ryhmäkasvatukseen, mutta kaniin käyttäytymistä ja hyvinvointia tulee seurata vihamielisen käytöksen varalta. Myös kaniryhmiä

yhdistettäessä voi sosiaalisten suhteiden uudelleen muodostumisessa tulla ongelmia. Eläimiä onkin seurattava huolellisesti ryhmien yhdistämisen jälkeen ja toisilleen vaaraksi olevat kanit tulee sijoittaa erilleen, jotta ne eivät vahingoittaisi toisiaan.

5 § Ruokinta ja juotto

Pykälässä säädettäisiin tuotantokanien ruokinnasta ja juotosta. Pykälän 1 momentin mukaan kanille on annettava hyvälaatuista rehua, joka tyydyttää kanin iän, fysiologisen tilan ja vuodenajan mukaisen ravinnontarpeen. Kani on umpisuolifermentoiva kasvissyöjä ja riittävä kuidun saanti on kanin hyvinvoinnille erittäin tärkeää. Hämäräaktiivisena eläimenä kanin luonnollinen syöntiaika on ilta- ja aamuhämärässä, mutta se syö myös pitkin päivää.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin lisäksi, että kanin saatavilla on oltava jatkuvasti hyvälaatuista karkearehua. Heinä on kanille parasta ravintoa, koska siinä on korkea kuitupitoisuus ja heinän pureskelu kuluttaa kanin hampaita sopivasti. Väkirehua ei tavallisesti ole jatkuvasti tarjolla, vaan sitä tarjotaan kaneille erikseen esimerkiksi kerran päivässä. Kilpailun välttämiseksi kaikkien saman ryhmän kanien on mahdolltava ruoka-astian äärelle samanaikaisesti, jotta kaikki kanit saavat riittävän määrän väkirehua.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että kanin saatavilla on oltava jatkuvasti puhdasta juomavettä. Ulkokasvatuksessa juomaveden sulana pysyminen voi olla haasteellista järjestää talviaikana, jos ulkoilman lämpötila laskee nolla-asteen alapuolelle. Markkinoilla ei juurikaan ole Suomen oloihin ja kanin käyttöön sopivia lämmitettäviä juottojärjestelmiä. Koirille tarkoitetut lämmitettävät juomakupit eivät sellaisenaan ole kanille turvallisia, koska kani voi purra kupin sähköjohdot poikki aiheuttaen paitsi itselleen hengenvaaran myös tulipaloriskin pitopaikassa. Muita sopivan kokoluokan lämmitettäviä juomalaitteita ei markkinoilla käytännössä ole. Pykälän 2 momentissa ehdotettaisiinkin, että jatkuvasti saatavilla olevaa vettä ei edellytetäisi teuraskanien pysyvässä pitopaikassa silloin, kun vesi sääolosuhteiden takia jäätyy. Teuraskaneille on tällöin tarjottava sulaa vettä vähintään kolme kertaa päivässä. Tarjottavan veden olisi hyvä olla haaleaa, jotta eläimen olisi miellyttävä juoda sitä ja jotta vesi pysyisi sulana mahdollisimman pitkään.

Siitoskaneilla ja villantuotantoon käytettävillä kaneilla tulee olla jatkuvasti juomavettä saatavilla myös silloin, kun vesi sääolosuhteiden takia jäätyy 1.1.2030 alkaen. Suomessa lihantuotantoon käytettävät kanit teurastetaan n. 14-16 viikon iässä. Siitoskanit ja villantuotantoon käytettävät kanit elävät tavallisesti huomattavasti pidempään kuin teuraskanit, joten vaatimus juomaveden jatkuvasta saannista kaikissa sääolosuhteissa olisi siitoskanien ja villantuotantoon käytettävien kanien kohdalla perusteltu. Viiden vuoden siirtymäaika antaisi kanintuottajille aikaa suorittaa vaatimuksen edellyttämät valmistelut ja investoinnit.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että jokaista alkavaa kymmenen kanin ryhmää kohden on oltava vähintään yksi juomalaite. Kani ei ole laumaeläin, joten sillä ei ole laumakäyttäytymisen mukaista tarvetta juoda samanaikaisesti muiden lajitovereidensä kanssa. Näin ollen yksi juoma-astia tai -nippa kymmentä samassa ryhmässä olevaa kania kohden riittää. Talvella juoma-astioiden on oltava sellaisia, että eläimen kieli ei jäädy astiaan kiinni. Ulkoilman lämpötilan laskiessa nolla-asteen alapuolelle on vaarana, että kanin kieli tai huulet voivat sen juodessa jäädä kiinni metalliseen juoma-astiaan tai -nippaan. Juoma-astian materiaalin valintaan onkin kiinnitettävä huomiota erityisesti, jos kaneja pidetään talviaikana ulkona.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin myös, että kanien juoma- ja ruokintalaitteet on pidettävä puhtaana. Lisäksi on huolehdittava, että virtsa ja ulosteet eivät likaa rehua tai juomavettä.

6 § Kanin hyvinvoinnin ja pitopaikan tarkastaminen

Pykälässä säädettäisiin kanin terveyden, hyvinvoinnin ja liikkumisen sekä pitopaikan kunnon tarkastamisesta. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että tarkastus tulisi tehdä vähintään kahdesti

päivässä ja tavalla, joka aiheuttaa mahdollisimman vähän häiriötä eläimille. Etenkin pesien liiallista häiritsemistä on vältettävä, jotta kaniemolle taataan pesärauha. Pesät tulee kuitenkin tarkastaa säännöllisesti ja mahdolliset kuolleet poikaset on poistettava heti, jotta ne eivät ala mädäntyä ja sairastuta muuta poikuetta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kanin yksilöllisestä tarkastamisesta. Mikäli yleistarkastuksessa huomataan jotain poikkeavaa kanin olemuksessa, liikkumisessa tai käytöksessä, eläin on tarkastettava yksilöllisesti. Kani pyrkii saaliseläimenä peittämään kivun mahdollisimman pitkään, joten kanin kipueleet ovat hyvin hienovaraisia. Näin ollen esimerkiksi aktiivisuuden vähentymiseen tai heikentyneeseen ruokahaluun tulee kiinnittää heti huomiota. Myös vähentynyt ulostaminen voi olla merkki kanin alentuneesta hyvinvoinnista, mutta sitä saattaa olla hankala havaita kasvatettaessa kaneja ryhmässä. Kipua kokiessaan kani saattaa narskuttaa hampaitaan voimakkaasti. Kanin hampaisiin tulee muutenkin kiinnittää huomiota, koska ne kasvavat jatkuvasti, joten hampaiden ylikasvaminen ja muut hammasongelmat ovat mahdollisia.

Lisäksi 2 momentissa säädettäisiin, että sairas tai vahingoittunut kani on tarvittaessa eristettävä muista kaneista ja hoidettava asianmukaisesti. Eristäminen voi olla tarpeen, jotta mahdolliset taudit eivät leviäsi muihin kaneihin ja toisaalta etteivät toiset kanit kiusaa tai häiritse sairasta tai vahingoittunutta yksilöä. Kuolleet kanit on poistettava pitopaikasta viipymättä.

7 § Vieroitus ja tiineyttäminen

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin naaraskanin tiineyttämisen alaikärajaksi kuusi kuukautta. Naaraskanille tulee antaa riittävästi aikaa kasvuun ja kehitykseen ennen ensimmäistä tiineyttä. Näin varmistetaan, että kanilla on edellytykset selvitä hyvin tiineydestä, synnytyksestä ja imetyksestä sekä hoitaa poikaset hyvin. Suurien kanintuotantomaiden tehostetussa tuotannossa naaraskanit siemennetään ensimmäisen kerran keskimäärin jo neljän kuukauden ikäisinä. Lisäksi 1 momentissa säädettäisiin, että kania ei saa tiineyttää keinosiemennyksen avulla. Kanilla on indusoitu ovulaatio eli naaraan munasolu irtoaa parittelun aiheuttaman ärsykkeen vuoksi. Keinosiemennyksessä uroskontakti puuttuu, jonka vuoksi naaraalle annetaan tavallisesti siemennyksen yhteydessä GnRH-hormonia (gonadotropiinia vapauttava hormoni) pistoksena ovulaation varmistamiseksi. Toisinaan hormoniohjelmaan sisältyy myös 2-3 päivää ennen siemennystä annettava PMSG-pistos (Pregnant Mare Serum Gonadotropin) tiineystulosten parantamiseksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, ettei kaninpoikasia saa vieroittaa ennen 42 päivän ikää. Poikaset tarvitsevat emonsa maitoa, läsnäoloa ja hoivaa kehittyäkseen normaalisti. Poikasia ei saa vieroittaa liian varhain, ellei vieroittaminen ole välttämätöntä esimerkiksi emon sairastumisen takia. Vieroituksessa olisi otettava huomioon kaniin hyvinvointi siten, että vieroitusajankohta olisi edullinen sekä emolle että poikasille. Poikaset tulisi vieroittaa yhtenä poikueena ja mahdollisuuksien mukaan kasvattaa yhdessä sukupuolen mukaan tapahtuvaan jaotteluun asti.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että emokanin saa tiineyttää uudelleen aikaisintaan 30 päivää poikimisen jälkeen. Lisäksi säädettäisiin, että naaraskanilla saa teettää enintään neljä poikuetta vuodessa. Kani on erittäin tehokas lisääntyjä ja naaras voikin tulla tiineeksi heti synnytettyään. Kanin tiineysaika on noin 30 vuorokautta ja poikuekoko noin 2–10 poikasta. Euroopan isoissa kanintuotantomaissa naaraskanit tiineytetään keinosiemennyksen avulla ja ne poikivat 42–49 päivän välein. Liian tiheästi toistuva lisääntyminen rasittaa naaraista ja voi lyhentää niiden elinikää. Uusien poikasten tuotannossa onkin pidettävä riittävä tauko kaniemon palautumisen takaamiseksi.

8 § Pitopaikan yleiset vaatimukset

Luonnonvarainen eurooppalainen kani on kotoisin Iberian niemimaalta. Optimaalinen lämpötila kanille on noin 15–20 °C. Kanilla on paksu kaksikerroksinen turkki, jossa on pehmeä ja lämmin aluskarva ja karkeampi päällyskarva. Kanin turkin lämmöneristyskyky kärsii, mikäli turkki pääsee kastumaan. Tämän vuoksi etenkin kylmyyden, kosteuden ja vedon yhdistelmä on kanille haitallinen.

Kani on myös herkkä liialliselle kuumuudelle ja erityisesti kuumuus yhdistettynä korkeaan ilmankosteuteen voi altistaa kanin lämpöhalvaukselle. Kanilla on hikirauhasia vain huulissa, mutta ihossa niitä ei ole ollenkaan. Kani pystyy myös haihduttamaan jonkin verran lämpöä korvanlehtiensä kautta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tuotantokanien tarvitsemasta suojasta epäsuotuisia sääoloja vastaan. Kanien on päästävä suojaan liialliselta ja haitalliselta kylmyydeltä, viimalta, tuulelta ja sateelta sekä toisaalta liialliselta ja haitalliselta auringonpaisteelta ja kuumuudelta.

Ulkokasvatuksesta säädettäisiin tarkemmin 16 §:ssä. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin myös pitopaikan rakenteiden ja materiaalien turvallisuudesta sekä kunnossapidosta. Pitopaikan rakenteet ja materiaalit eivät saa aiheuttaa vaaraa kanin hyvinvoinnille. Pitopaikan rakenteet, varusteet ja laitteet on pidettävä hyvässä kunnossa siten, etteivät ne vahingoita kaneja tai vaaranna niiden terveyttä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että pitopaikka on pidettävä puhtaana ja oltava tarvittaessa desinfioitavissa. Kanit tutkivat mielellään ympäristöään ja saattavat nakerrella tai nuolla pitopaikan pintoja. Tämän vuoksi pitopaikan pintakäsittelyyn ei saa käyttää aineita, jotka voivat aiheuttaa kanille myrkytyksen tai muuten vaarantaa kanin terveyttä tai hyvinvointia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin ajan tasalla pidettävän kirjallisen varautumissuunnitelman laatimisesta eläinten hyvinvointia uhkaavien häiriötilanteiden varalta. Tällaisia häiriötilanteita ovat esimerkiksi sähkö- ja vesikatkokset, tulipalot sekä automaattisten ja mekaanisten laitteiden toimintahäiriöt. Varautumissuunnitelma antaisi selkeät ohjeet hätätilanteessa toimimiseen.

9 § Tarha-alueen yleiset vaatimukset

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että tarha-alue on aidattava tavalla, joka estää kanien karkaamisen. Kaivaminen on kanille lajityypillistä toimintaa ja se on erittäin tehokas ja nopea kaivaja. Ulkokasvatuksessa pidetty kani voi kaivaa nopeasti tiensä ulos pitopaikasta, mikäli pitopaikan pohja ei ole suojattu esimerkiksi verkolla. Pykälän 1 momentin mukaan tarhaa ei kuitenkaan tarvitse aidata, jos eläinten karkaaminen on estetty eristämällä eläintilat verkolla, laudoituksella tai muulla vastaavalla varmallalla tavalla. Aidat ja muut eläinten karkaamisen estävät rakenteet on pidettävä hyvässä kunnossa.

Jos kaneja pääsee karkaamaan ja niiden kiinniottamiseksi käytetään ansoja, on ansat tarkastettava vähintään kahdesti päivässä. Mikäli kani joutuisi olemaan ansassa liian kauan, se voi stressaantua tilanpuutteen takia. Ansassa kani on myös alttiina vaihteleville lämpötiloille ja etenkin helle tai hyvin alhaiset lämpötilat voivat olla kanille haitaksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että tarha-alueella on huolehdittava haittaeläinten torjunnasta. Jyrsijät ja villilinnut voivat levittää ulosteidensa välityksellä tarttuvia eläintauteja, joten haittaeläinten pääseminen kontaktiin tuotantokanien, niiden pitopaikkojen ja rehujen kanssa tulisi estää. Haittaeläimet voivat myös olla vaaraksi etenkin kaninpoikasille.

10 § Pitopaikan olosuhteet

Pykälässä säädettäisiin pitopaikan ilmanvaihdosta, melutasosta ja valaistuksesta. Pitopaikan hyvästä ilmanvaihdosta huolehtiminen on tärkeää. Hyvin korkea ilmankosteus, runsas pöly sekä ammoniakkin ja muiden haitallisten kaasujen korkeat pitoisuudet rasittavat kanin hengityselimiä ja voivat heikentää kanin hyvinvointia. Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin haitallisten kaasujen sekä orgaanisen pölyn sallitut raja-arvot.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että kani ei saa olla jatkuvasti alttiina ympäristön melulle, joka ylittää 65 desibeliä (dB(A)). Hyvin kuulevan ihmisen kuulokynnys on n. 0 dB ja kipukynnys n. 120 dB. Normaalin puheen voimakkuus on noin 50–60 dB. Kanilla on huomattavasti parempi kuulo kuin

ihmisellä ja ympäristön jatkuva korkea melutaso voi aiheuttaa kanille stressiä ja heikentää sen hyvinvointia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin pitopaikan valaistuksesta. Valaistuksen tehon on oltava kanille sopiva ja riittävä kanien tarkastuksia ja hoitotoimenpiteitä varten. Valaistuksen on tuettava kanien luonnollista vuorokausirytmää ja käyttäytymistä. Kanin hyvinvointi edellyttää, että sillä on vuorokaudessa riittävän pitkä hämärä tai pimeä lepojaksot. Luonnossa kanit ovat aktiivisimmillaan aamunkoitteessa ja illan hämärtyessä. Emokanit imettävät poikasiaan hämärän tai pimeän aikana.

Euroopan suurissa kanintuotantomaissa käytetään yleensä 16/8-jaksotusta siten, että valoisa aikaa on 16 tuntia ja pimeää kahdeksan tuntia vuorokaudessa. Suomessa kesäaikana valoisan ajan osuus vuorokaudesta on suuri, joten pimeän ajan maksimimäärää voisi olla vaikea säädellä etenkin kanien ulkokasvatuksessa. Näin ollen valoisan ajan osuus on Suomen oloissa helpommin kontrolloitavissa. 3 momentin mukaan valaistuksessa onkin oltava säännölliset valon ja pimeän jaksot siten, että valoisa aikaa on yhtäjaksoisesti vähintään kahdeksan tuntia vuorokaudessa. Albiinokanien pidossa on otettava huomioon niiden herkkyyks valolle. Lisäksi 3 momentissa säädettäisiin, että kaikissa pitopaikan osastoissa on oltava myös luonnonvalo.

11 § Pitopaikan erityiset vaatimukset

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tuotantokanin pitopaikan tilavaatimuksista, jotka määritellään asetuksen liitteen taulukossa 1. Kanilla tulee olla riittävästi tilaa toteuttaa luonnollisia käyttäytymistarpeitaan, joita ovat mm. hyppiminen, juokseminen, venyttely sekä luonnollisessa asennossa makaaminen. Saaliseläimenä kanille on myös tärkeää tähyttää ja tarkkailla ympäristöään. Pitopaikan tulee olla riittävän korkea, jotta kani pystyy nousemaan takajaloilleen ja istumaan korvat ojennettuina. Luonnollisen käyttäytymisen rajoittaminen voi johtaa kanilla stereotyyppiseen käyttäytymiseen, kuten toistuvaan pitopaikan rakenteiden pureskeluun tai nuolemiseen sekä turkin nyhtämiseen tai rapsuttamiseen.

Ehdotetun asetuksen tilavaatimukset ovat samansuuntaiset Ruotsin tuotantokaniasetuksessa säädettyjen tilavaatimusten kanssa. Suurien kanintuotantomaiden tehostetussa tuotannossa tilavaatimukset ovat huomattavasti vaatimattomammat. Keski- ja Etelä-Euroopassa kaksi kolmasosaa tuotantokaneista kasvatetaan suurilla kanitiloilla, joista n. 85 %:lla on käytössä tavanomainen häkkikasvatus. Suurilla tiloilla teuraskanien keskimääräinen kasvatusihteys on n. 16 kania neliometrillä. Suomalaiset kanintuottajat ovat toivoneet, ettei Suomessa sallittaisi Euroopan mallin mukaista tarhausta pienissä häkeissä, joissa teuraskanilla voi olla vain A4-paperiarkin verran tilaa.

Pykälän 2 momentin mukaan pitopaikan rakenteiden tulee mahdollistaa kanien helppo hoito ja tarkastus. Kani tulee voida poistaa häkistä ilman, että sille aiheutuu vahingoittumisen vaaraa ja pitopaikkojen käytävillä tulee olla riittävästi tilaa kanien tarkastamista ja hoitamista varten.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että päällekkäin sijoitettavat häkit on rakennettava ja sijoitettava siten, että kanien virtsa ja ulosteet eivät putoa alempiin kerroksiin. Jos kaneja kasvatetaan päällekkäin sijoitetuissa häkeissä, ylempien häkkien olisi hyvä olla kiinteäpohjaisia. Mikäli ylempien häkkien pohjassa on verkko-, ritilä- tai rakolattiaa, tulee niiden alapuolelle sijoittaa erillinen, tyhjennettävissä oleva keruukaukalo tai -astia virtsan ja ulosteiden keräämiseksi.

Lisäksi 3 momentissa säädettäisiin, että kanien häkkeitä saa sijoittaa enintään kahteen kerrokseen. Kanien hyvinvointi ja pitopaikan kunto tulee tarkastaa vähintään kahdesti päivässä, joten tarkastuksen on oltava helppoa. Mikäli kanien ja pitopaikan tarkastaminen vaatii kiipeämistä tai muita erityisjärjestelyjä, on vaarana, että ylimpänä sijaitsevien häkkien säännöllisestä tarkastamisesta luovutaan tai tarkastusvälejä harvennetaan. Tämä puolestaan voi vaarantaa ylimmissä häkeissä olevien kanien hyvinvoinnin, kun mahdollisiin sairaus- tai muihin poikkeustapauksiin ei reagoida riittävän nopeasti.

Pykälän 1 momentin tilavaatimuksia ja 3 momentin häkkikerrosten enimmäislukumäärää sovellettaisiin asetuksen voimaan tullessa toiminnassa olevaan kanitilaan 1.1.2030 alkaen. Viiden vuoden siirtymäaika antaisi kanintuottajille aikaa suorittaa vaatimusten edellyttämät valmistelut ja investoinnit.

12 § Pitopaikan pohja ja kuivitus

Kanin iho on ohut eikä sillä ole tassuissaan polkuanturoita, vaan jalkapohjia suojaava karva. Jos jalkapohjaan kohdistuu liikaa painetta, ihoon voi tulla vaurioita, joka saattaa altistaa kanin pododermatiitille eli tassunpohjatulehdukselle. Pododermatiitin riskiä lisää pitopaikan liian kova tai muu tassuja kuluttava pohjamateriaali, kuten metalliverkko. Muita riskitekijöitä ovat kanin liikkumattomuus, vääränlainen ravitsemus sekä kosteat ja epähygieeniset olosuhteet. Myös korkea elopaino lisää pododermatiitin riskiä ja isot, painavat kanirodot ovatkin alttiimpia tassunpohjatulehdukselle kuin pienet rodut. Samasta syystä tiineet emot ja ylipainoiset kanit voivat kuulua riskiryhmään. Nuorilla ja kasvavilla kaneilla ei tavallisesti ole tassunpohjaongelmia. Yleensä pododermatiittia esiintyy kanin takajalkojen kantapäissä, mutta se voi levitä myös etutassuihin. Pododermatiitti on kivulias vaiva, joka hoitamattomana voi aiheuttaa pahimmillaan verenmyrkytyksen.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tuotantokanin pitopaikan pohjasta. Pohjan on oltava tukeva, vakaa ja sellainen, että kanin jalat eivät tartu siihen kiinni tai muutoin vahingoitu. Pitopaikan pohjamateriaalina ei saa käyttää päällystämätöntä metalliverkkoa, koska se voi hangata kanin jalkapohjiin karvattomia alueita ja altistaa siten jalkapohjia tulehduksille ja muille vaurioille.

Riittävän suuri osa pitopaikan pohjasta tulee olla täysin kiinteäpohjaista tai kiinteältä tuntuvaa rei'itettyä lattiaa, jotta kanin on miellyttävä seistä, istua ja liikkua pitopaikassaan. Rako- tai ritilälattian tai muulla tavalla rei'itetyn lattian aukot eivät saisi olla liian leveitä eikä aukkojen osuus kokonaispinta-alasta liian suuri, jotta pohja vastaisi kiinteäpohjaista lattiaa. Pykälän 2 momentin mukaan pitopaikan pohjasta vähintään 65 prosenttia on oltava kiinteäpohjaista lattiaa tai sellaista rako- tai ritilälattiaa tai muulla tavoin rei'itettyä lattiaa, johon viemäröintiä varten tehtyjen aukkojen osuus on enintään 50 prosenttia pinta-alasta. Verkkoa, rako- tai ritilälattiaa tai muuta rei'itettyä materiaalia olevan pohjan aukkojen leveys saa olla korkeintaan 15 mm. Pykälän 2 momentin mukaisia pitopaikan pohjarakenteen vaatimuksia sovellettaisiin asetuksen voimaan tullessa toiminnassa olevaan kanitilaan 1.1.2030 alkaen. Viiden vuoden siirtymäaika antaisi kanintuottajille aikaa suorittaa vaatimuksen edellyttämät valmistelut ja investoinnit.

Lisäksi 2 momentissa säädettäisiin imetysajan pentuverkosta. Imetysaikana häkin pohjalle on tarvittaessa asetettava pentuverkko eli riittävän tiheäsilmäinen suojaverkko. Pentuverkko on tarpeen, mikäli imettävän emokanin pitopaikan pohjassa on verkkoa tai muuta rei'itettyä materiaalia. Tiheäsilmäinen pentuverkko estää poikasia putoamasta häkistä ja takertumasta pitopaikan pohjan rakenteisiin.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että kanin pitopaikassa tulee olla riittävästi sopivaa kuiviketta. Kuiviketta tulee käyttää riittävästi virtsan imeyttämiseksi, jotta sekä kani että pitopaikka pysyvät puhtaina. Kanille sopivia kuivikkeita ovat mm. kutterinpuru, turve, puupelletit ja -hakkeet sekä pellava- ja hammppukuivikkeet. Puuperäisistä kuivikkeista on hyvä välttää mäntyä, setriä tai muita voimakkaasti tuoksuvia puita sisältäviä kuivikkeita, koska ne voivat olla haitallisia kanin hengityselimistöille. Myös olki sopii kanille ja toimii pitopaikan pohjalla erinomaisena pehmikkeenä, mutta heikohkon imukykynsä vuoksi voi tarvita alle imukykyisemmän kuivikkeen.

Jos pitopaikan pohjassa on rei'itettyä materiaalia, tulee pohjan olla niin runsaasti kuivitettu, ettei kani ole suorassa kosketuksessa lattiaan. Poikkeuksena tähän ovat teuraskanit, joiden pitopaikan rei'itetystä lattiasta vähintään puolet tulee olla niin kuivitetuna, ettei kani ole suorassa kosketuksessa pohjamateriaaliin. Teuraaksi kasvatettavat lihakanit ovat kasvavia ja niiden elopaino on alhaisempi

kuin aikuisten kanien. Näin ollen niiden riski sairastua pododermatiittiin on alhaisempi kuin aikuisten siitoskanien.

Kasvavat kanit ovat puolestaan herkkiä Eimeria-loisen aiheuttamalle suolistokokkidiiosille. Kokkidiioosi oireilee ripulointina, painonmenetyksenä sekä yleisenä heikkoutena ja etenkin äskettäin vieroitetut kanit voivat kuolla siihen. Kokkidiioosin torjumiseksi maailmalla käytetään yleisesti kokkidiostaatteja kanien rehuissa. Kokkidiostaatti on rehuun lisättävä, erityisesti Eimeria-sukuun kuuluvien yksisoluisten loisten lisääntymistä ehkäisevä aine. Kokkidiostaatit luokitellaan EU:ssa asetuksen (EY) 1831/2003 (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus eläinten ruokinnasta käytettävistä lisäaineista) mukaisesti rehun lisäaineeksi.

Kokkidiiosia voidaan ennaltaehkäistä myös hyvällä hygienialla. Suomessa kanintuotantotilat ovatkin panostaneet pitopaikkojen hyvään hygieniaan ja helposti puhtaana pidettäviin pohjaratkaisuihin kokkidiostaattien rutiininomaisen syöttämisen sijasta. Pitopaikan kuivikepohjan pitäminen riittävän puhtaana on työlästä ja kallista, varsinkin suurilla eläinmäärillä. Näin ollen teuraaksi kasvatettavia kaneja koskeva poikkeus kuivikkeiden vähäisemmän määrän sallimisesta kasvavien kanien pitopaikassa olisi varsin perusteltu.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että nestemäisten eritteiden on päästävä poistumaan asianmukaisesti tai ne on imeytettävä kuivikkeisiin.

13 § Pesäkoppi

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että kanilla tulee olla käytössään pesäkoppi, jonne se pystyy vetäytymään stressaavasta tai pelottavasta tilanteesta, etsiessään suojaa epäsuotuisilta sääoloilta tai halutessaan olla rauhassa. Pesäkoppi voi olla koppimainen tai muu vastaava pesätila. Määritelmän mukaan pesäkopissa tulee olla neljä seinää, katto, kiinteäpohjainen lattia ja vähintään yksi kulkuaukko. Neljä seinää takaavat kanille paremman säänsuojan ja rauhan kuin yhdeltä tai kahdelta seinustalta avoin pesätila. Luonnossa kani kaivaa suojapaikakseen onkaloita ja käytäväverkostoja, joihin se pystyy vetäytymään vaaran uhatessa.

Edelleen 1 momentissa säädettäisiin, että pesäkopin katon on oltava tukeva ja tarjottava suojaa kaikissa sääolosuhteissa. Katto ei siis voi olla tehty esimerkiksi pressusta tai muusta vastaavasta materiaalista, joka voi taipua ja antaa periksi runsaan lumen tai veden painosta. Pesäkopissa on oltava riittävästi kuivikkeita, jotta pesätila pysyy kuivana ja eristää kylmää ja vetoa.

Pykälän 2 momentin mukaan pesäkoppien tulee olla niin tilavia, että kanit voivat levätä niissä yhtä aikaa luonnollisessa asennossa. Kani saattaa levätessään asettua kerälle tai maata kyljellään. Lisäksi 2 momentissa säädettäisiin, että ryhmässä kasvatettavilla nuorilla kaneilla voi olla käytössään yhteinen pesäkoppi. Kaniyhteisössä vallitsee sosiaalinen arvojärjestys ja hierarkiaa ylläpidetään elein ja hajumerkein. Mikäli useita kaneja jakaa saman pesäkopin, tulee pesätilaan olla vähintään kaksi kulkuaukkoa, jotta alempiarvoinen eläin pystyy väistämään hierarkiassa ylempänä olevaa lajitoveriaan.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin emokanin pesäkopista. Yleensä noin viikkoa ennen poikimista emokani alkaa rakentaa pesää. Emokanille tuleekin tarjota pesänrakennusmateriaalia viimeistään viikkoa ennen odotettua poikimista. Tällöin on myös hyvä rauhoittaa emon pitopaikka ja sen ympäristö, eikä emoa tulisi enää siirtää uuteen paikkaan tai muuten tarpeettomasti häiritä. Sopivaa pesänrakennusmateriaalia ovat esimerkiksi olki ja heinä. Emokani käyttää pesän rakentamiseen myös omaa karvaansa, jota se nyhtää pääasiassa vatsan ja rinnan alueelta. Näistä materiaaleista kaniemo rakentaa pallomaisen pesän, jossa poikaset pysyvät peitossa ja lämpiminä.

Emokanin pesäkopin kulkuaukon on oltava kooltaan ja sijoitukseltaan sellainen, että emo pääsee kulkemaan siitä vaikeuksitta, mutta poikaset eivät pääse putoamaan pesästä. Kaninpoikaset ovat syntyessään sokeita ja karvattomia. Pesästä pudotessaan poikaset jäähtyvät nopeasti ja kylmettyvät

hengiltä. Kaninpoikasten ensimmäisten elinpäivien tärkein tekijä onkin pesässä pysyminen. Kaninpoikaset lähtevät liikkeelle pesästä noin 2-3 viikon ikäisinä.

Lisäksi 3 momentissa säädettäisiin, että ryhmässä pidettäville emokaneille tulee tarjota vähintään yksi pesäkoppi emokania kohti. Näin vähennetään riskiä siitä, että emokanien kesken tulisi riitaa pesäkopeista. Emokanin pesäkopin katon olisi hyvä olla päältä avattava, jotta pesän ja poikasten tarkastus sujuu helposti ja mahdollisimman vähäistä häiriötä aiheuttaen. Emokanin pesäkopin vähimmäiskoko esitetään liitteen taulukossa 2.

14 § Muut pitopaikan varusteet

Pitopaikassa on oltava kanille sopiva varustus kanin lajinomaisten käyttäytymistarpeiden mahdollistamiseksi. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että kanilla tulee olla käytettävissään makuuhylly. Myös pesäkopin katto voi toimia makuuhyllynä, mikäli katto on tarpeeksi tukeva kestääkseen kanin painon. Tällöin erillistä makuuhyllyä ei tarvita.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, ettei kanin ruoka- ja juoma-astioissa tai juottolaitteissa käytetty materiaali saa aiheuttaa haittaa kanin terveydelle ja hyvinvoinnille. Kanilla on vahvat hampaat ja ne jyrsvät mielellään, joten ne saattavat nakerrella ruoka- ja juoma-astioita. Ruokintaan ja juottamiseen tarkoitetut astiat ja laitteet on myös sijoitettava pitopaikkaan esteettömästi ja oikealle korkeudelle, jotta kani voi syödä ja juoda vaikeuksitta. Lisäksi 2 momentissa säädettäisiin, että kani on totutettava automaattisten juomalaitteiden käyttöön. Kani on oppivainen ja poikaset oppivat juomalaitteiden käytön ja ruokinta-astialle menon emoaan matkimalla.

15 § Virikkeet

Pykälässä säädettäisiin kanille tarjottavista virikkeistä, jotka mahdollistavat kanin luonnollisten käyttäytymistarpeiden toteutumisen. Jyrsiminen, tutkiminen, leikkiminen ja kaivaminen ovat tärkeää ajanvietettä sosiaaliselle ja aktiiviselle eläimelle. Kani myös tutkii ja havainnoi ympäristöönsä jyrsimällä. Tutkimuksissa onkin havaittu jyrsimismateriaalin puutteen heikentävän voimakkaasti kanin hyvinvointia.

Lisäksi kanin hampaat kasvavat jatkuvasti, joten jyrsiminen on tärkeää hampaiden luonnollisen kulumisen varmistamiseksi. Pääasiallisena ravintona tarjottava karkearehu kuluttaa hampaita ja sen lisäksi on hyvä antaa muutakin jyrsvittävä, kuten puukeppejä, lehtipuiden oksia tai muuta tarkoitukseen soveltuvaa materiaalia. Kaivamista varten kanille voi tarjota ylimääräisiä kuivikkeita.

Pykälässä säädettäisiin lisäksi, että kanille tarjottavia materiaaleja on vaihdeltava viriketehon säilyttämiseksi. Materiaaleilla ei myöskään saa olla haitallista vaikutusta kanien hyvinvointiin.

16 § Ulkokasvatus

Pykälässä säädettäisiin tuotantokanien ulkokasvatuksesta. Pykälän 1 momentin mukaan pitopaikan on oltava katettu siten, että katto antaa riittävän suojan epäsuotuisilta sääoloilta, kuten sateelta, lumelta sekä liialliselta ja suoralta auringonpaisteelta. Jos kaneja pidetään isossa ulkotarhassa, riittäväksi suojaksi voitaisiin katsoa pitopaikan osittainen kattaminen, esimerkiksi puolet pitopaikasta. Kattamiseen olisi suositeltavaa käyttää tukevaa materiaalia, joka ei painu tai anna periksi runsaan lumen ja veden painosta. Mikäli kattamiseen käytetään pressua tai vastaavaa taipuvaa materiaalia, olisi se säännöllisesti puhdistettava kertyneestä lumesta ja vedestä.

Lisäksi 1 momentissa säädettäisiin, että mikäli kaneja pidetään ulkona talviaikaan, niiden tulee päästä halutessaan myös sisätiloihin suojaan epäsuotuisilta sääoloilta. Vaihtoehtoisesti pitopaikka on suojattava vähintään kolmelta sivulta siten, että suojaus kattaa vähintään puolet pitopaikasta. Kolmen sivun suojaaminen antaa paremmin suojaa tuulelta ja vedolta kuin kahden sivun suojaus. Toisaalta

on tärkeää huolehtia riittävästä ilmanvaihdosta ja tämän vuoksi säädettäisiin, ettei suojauksen tarvitse kattaa koko pitopaikkaa.

Kylmänä vuodenaikana on huolehdittava kanin pitopaikan lämmöneristyksestä. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että talviaikaan ulkona sijaitsevan pitopaikan tulee olla korotettu maanpinnasta. Lisäksi 2 momentin mukaan talviaikaan pitopaikan pohjan on oltava niin runsaasti kuivitettu, ettei kani ole suorassa kosketuksessa pitopaikan pohjamateriaalin kanssa. Tämä talviajan kuivitusvaatimus koskisi kaikkia tuotantokaneja iästä, tuotantosuunnasta tai käyttötarkoituksesta riippumatta.

Kylmissä olosuhteissa kanin energiankulutus kasvaa, koska elimistö kuluttaa energiaa lämmön tuottamiseen. Talviaikana kanin ruokinnassa tulee huomioida kasvanut energiantarve tarjoamalla esimerkiksi normaalin heinän lisänä energiapitoisempaa karkearehua tai lisäämällä väkirehun määrää. Kaikki muutokset kanin ruokintaan tulee tehdä asteittain ja kanien tarkkailuun tulee tällöin kiinnittää erityistä huomiota.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, ettei kania tule siirtää sisätiloista ulkokasvatukseen kesken talvikauden, koska se ei ole tottunut kylmään ilmaan. Mikäli kaneja haluaa pitää talvikaudella ulkokasvatuksessa, tulee kani pitää ulkona syksystä saakka, jolloin se tottuu viilenevään säähän ja kasvattaa paksun talviturkin.

Lisäksi 3 momentissa säädettäisiin, että sairas tai vahingoittunut eläin on siirrettävä talviaikana ulkokasvatuksesta sisätiloihin, kunnes se on toipunut. Sairaana tai vahingoittuneena kanin lämmönsäätelykyky voi olla heikentynyt, jolloin kani on vaarassa paleltua. Tästä syystä sairasta tai vahingoittunutta kania ei tulisi myöskään pitää ulkokasvatuksessa myöhään syksyllä, vaikka tarkoituksena olisikin totuttaa sitä viilenevään säähän. Kanin toivuttua täysin sairaudestaan tai vammastaan sen voi yrittää palauttaa takaisin ulkokasvatukseen. Siirto takaisin ulkokasvatukseen tulisi kuitenkin tehdä harkiten, eikä siirtoa tule tehdä epäsuotuisten sääolojen aikana. Ulkokasvatukseen palauttamisen aikana ja sen jälkeen kania tulee tarkkailla erityisen huolellisesti. Mikäli kanin hyvinvoinnissa tapahtuu heikkenemistä, se tulee ottaa takaisin ulkokasvatuksesta sisätiloihin.

Edelleen 3 momentissa säädettäisiin, että kaninpoikasia ei saa pitää talviaikana ulkona. Poikaset syntyvät karvattomina ja vaikka niiden karva alkaa kasvaa välittömästi syntymän jälkeen, on karvapeite alussa vielä ohut. Kaninpoikasten silmät aukeavat n. 10-12 päivän ikäisinä ja pian tämän jälkeen ne alkavat uskaltautua ulos pesästä. Poikasten lämmönsäätelykyky on kuitenkin vasta kehittyvässä, joten altistuminen epäsuotuisille sääolosuhteille voisi olla kohtalokasta.

17 § Voimaantulo

Pykälässä säädettäisiin asetuksen voimaantulosta. Ehdotuksen mukaan asetus tulisi voimaan 1.1.2025.

18 § Siirtymäsäännökset

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siirtymäajasta 5 §:n 2 momentissa tarkoitettujen siitoskanien ja villantuotantoon käytettävien kanien jatkuvan juomaveden saatavuutta koskevan vaatimuksen soveltamiselle. 5 §:n 2 momentin vaatimus siitoskanien ja villantuotantoon käytettävien kanien jatkuvan juomaveden saannista kaikissa sääolosuhteissa tulisi voimaan 1.1.2030.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siirtymäajasta 11 §:n 1 momentissa tarkoitettujen pitopaikan tilavaatimusten ja 3 momentissa tarkoitettujen kerrosten enimmäislukumäärää koskevan vaatimuksen soveltamiselle. 11 §:n 1 momentin tilavaatimukset ja 3 momentin vaatimus häkkikerrosten enimmäislukumäärästä tulisivat voimaan 1.1.2030.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siirtymäajasta 12 §:n 2 momentissa tarkoitettujen pitopaikan pohjarakennetta koskevan vaatimusten soveltamiselle. 12 §:n 2 momentin mukaiset pitopaikan pohjarakenteen vaatimukset tulisivat voimaan 1.1.2030.

Pykälän 1-3 momenttien mukaisia siirtymäsäännöksiä sovellettaisiin asetuksen voimaan tullessa toiminnassa oleviin kanitiloihin. Siirtymäsäännöksiä ei sovellettaisi asetuksen voimaan tulon jälkeen peruskorjattavaan kanitilaan tai sen osastoon tai rakennettavaan uuteen kanien pitopaikkaan.

6. Esityksen vaikutukset

Suomessa ei ole aiemmin ollut tuotantokanien hyvinvointia ja pitoa ohjaavaa lainsäädäntöä. Valtioneuvoston asetusta koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten suojelusta (674/2010) on käytetty apuna, kun on arvioitu tuotantokanien tarvitseman tilan suuruutta.

Ehdotettu asetus selkeyttää tuotantokanien pidon, kasvatuksen, käsittelyn ja hoidon vaatimuksia. Tämä on olennaista sekä tuotantokanien hyvinvoinnin, että kanintuottajien ja valvojen oikeusturvan kannalta. Kanintuotannon vaatimukset ovat tärkeää selkeyttää, ennen kuin tuotantosuunta mahdollisesti laajenee tai siinä tehdään merkittäviä investointeja.

Suomessa ammatillisten kanitilojen lukumäärä on alhainen ja tiloilla on hyvin erilaisia häkki- ja karsinarakenteita sekä pitopaikkojen pohjaratkaisuja. Näin ollen ei ole yksityiskohtaista tietoa, minkä verran kanitiloilla jouduttaisiin ehdotetun asetuksen seurauksena muuttamaan kanien pitopaikkojen rakenteita tai varustusta. Oletuksena on, että pitopaikan tilavaatimuksia, häkkikerrosten enimmäislukumäärää, pitopaikan pohjarakennetta ja kanien jatkuvaa vedensaantia koskevat vaatimukset edellyttäisivät kohtuullisia muutoksia toiminnassa oleville kanitiloille. Siirtymäajoilla helpotettaisiin tuotantosuuntaa sopeutumaan uusiin vaatimuksiin.

7. Lausuntopalaute

8. Voimaantulo

Asetuksen ehdotetaan tulevan voimaan 1.1.2025.